

Julkisen alan energiatehokkuussopimus

1 Sopimusosapuolet

Tämän Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen (JETS) osapuolina ovat työ- ja elinkeinoministeriö (jäljempänä Ministeriö), Energiavirasto, Suomen Kuntaliitto ry (jäljempänä Kuntaliitto) ja Maakuntien tilakeskus Oy (jäljempänä Maakuntien tilakeskus).

Julkinen toimija (jäljempänä Liittyjä) liittyy Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen kohdassa 5.3 kuvattulla tavalla.

2 Lähtökohdat ja perusteet

Energiansäästöä ja energiatehokkuutta on edistetty valtion, elinkeinoelämän ja kuntien välisillä sopimuksilla jo 1990-luvulta lähtien. Sopimustoiminta on ollut keskeinen ja kustannustehokas keino energiapolitiikkamme toimeenpanossa. Tämä sopimus jatkaa keskeytyksettä energiatehokkuussopimustoimintaa vuoden 2025 lopussa päättyvän sopimuskauden jälkeen.

Ministeriö toteuttaa energiatehokkuussopimustoiminnalla hallituksen energiapolitiikkaa, jossa energiansäästöllä ja energiatehokkuuden parantamisella on keskeinen sija. Kansallisen, voimassa olevan ilmastolain (423/2022) keskeisenä tavoitteena on varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden viimeistään vuonna 2035. Energiatehokkuuden parantamisella edistetään myös hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamista.

Energiatehokkuussopimukset ovat keskeisessä asemassa energiatehokkuusdirektiivin ((EU) 2023/1791) 8 artiklan toimeenpanossa ja sen kansallisesti sitovan loppuenergian energiansäästövelvoitteen saavuttamisessa. Energiatehokkuussopimustoiminta tukee myös energiatehokkuus ensin -periaatteen sekä useiden muiden energiatehokkuusdirektiivissä asetettujen kansallisten velvoitteiden toimeenpanoa.

Sopimusosapuolet pitävät vapaaehtoista sopimusmenettelyä toimivana ja tuloksellisena energiapolitiikan toimeenpanokeinona ja pyrkivät edistämään sopimuksen sisältämien toimenpiteiden toteuttamista. Sopimusosapuolten tavoitteena on, että sopimustoiminta on vaikuttavuudeltaan normeihin verrattavissa oleva ja toteutukseltaan joustava energiansäästökeino, joka edistää Suomen kilpailukykyä.

Julkisen alan energiatehokkuussopimustoiminta tukee useiden energiatehokkuusdirektiivissä (EED) asetettujen velvoitteiden toimeenpanoa, koskien mm. julkisen sektorin johtoasemaa energiatehokkuudessa ja rakennusten energiatehokkuutta (5 ja 6 artiklat), julkisten hankintojen energiatehokkuutta (7 artikla), energiakatselmuksia (11 artikla), neuvontaa ja viestintää (22 ja 24 artikla), kuntien lämmityksen ja jäähdytyksen arviointia ja suunnittelua (25 artikla) sekä energiapalvelujen käyttöä (29 artikla).

EED 6 artiklassa säädetään korjausvelvoitteesta, jonka mukaan vähintään 3 prosenttia julkisten elinten omistamien lämmitettyjen ja/tai jäähdytettyjen rakennusten kokonaispinta-alasta tulisi korjata vuosittain vähintään lähes nollaenergiarakennuksiksi tai päästöttömiksi rakennuksiksi. Korjausvelvoitteen sijaan jäsenvaltiot voivat soveltaa vaihtoehtoista lähestymistapaa, jolla saavutetaan vastaava energiansäästö. Vaihtoehtoisella lähestymistavalla tulee kansallisesti saavuttaa sama energiansäästö, joka saavutettaisiin korjausvelvoitteen kautta. Suomessa 6 artiklan mukaista vastaavaa energiansäästöä tavoitellaan energiatehokkuussopimuksen kautta.

Sopimus tukee olennaisesti myös muuta julkisella alalla tehtävää energiatehokkuus- ja ilmastotyötä.

3 Määritelmät

3.1 Energiatehokkuusdirektiivi (EED)

Energiatehokkuusdirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/1791, annettu 13 päivänä syyskuuta 2023, energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta)

3.2 Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (EPBD)

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1275, annettu 24 päivänä huhtikuuta 2024, rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu teksti))

3.3 Julkinen elin

Tämä sopimus tukee energiatehokkuusdirektiivin (EED) julkisiin elimiin kohdistuvien velvoitteiden kansallista toimeenpanoa. Julkiset elimet ovat direktiivin määritelmän mukaan kansallisia, alueellisia ja paikallisia viranomaisia ja yksiköitä, jotka ovat näiden viranomaisten 1) suoraan rahoittamia ja 2) hallinnoimia, ja 3) joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta. Suoraan rahoittamalla ja hallinnoimalla tarkoitetaan yli 50 % osuutta yksikön rahoituksesta ja päätösvallasta. Rahoitus- ja hallinnointiedellytyksen tulee täytyä samanaikaisesti.

Suomessa määritelmän mukaisia viranomaisia ovat valtio, hyvinvointialueet, kuntayhtymät ja kunnat. Myös valtion ja kuntien liikelaitokset ja taseyksiköt kuuluvat määritelmän piiriin, sillä perusteella, että ne eivät ole itsenäisiä oikeushenkilöitä vaan osa kunnan tai valtion organisaatiota. Viranomaisten ohella julkisia elimiä (direktiivin mukaisia ' muita yksiköitä') voivat olla mm. valtion tai kunnan omistamat osakeyhtiöt tai muut yhteisöt, esimerkiksi säätöt, jos ne täyttävät viranomaisen hallinnointiin ja rahoitukseen sekä kaupallisen ja teollisen luonteen puuttumiseen liittyvät edellytykset.

3.4 Liittyjä

Tässä sopimuksessa Liittyjällä tarkoitetaan sopimukseen liittyvää julkista toimijaa, joka voi olla esimerkiksi valtion virasto tai liikelaitos, kunta, kaupunki, kuntayhtymä tai hyvinvointialue.

3.5 Sopimusosapuoli

Tässä sopimuksessa Sopimusosapuolella tarkoitetaan Ministeriötä, Energiavirastoa, Kuntaliittoa ja Maakuntien tilakeskusta.

3.6 Energiansäästö ja energiatehokkuus

Tässä sopimuksessa energiansäästöllä tarkoitetaan aktiivisin toimenpitein aikaan saatua energiatehokkuustoimenpiteen kohteena olevan energian loppukulutuksen vähentämistä nykytasosta sekä tulevan loppukulutuksen vähentämistä verrattuna siihen energiamäärään, joka toteutuisi ilman aktiivisia toimenpiteitä. Säästetty energia (MWh/a) määritetään joko mittaamalla tai laskennallisesti arvioimalla energiatehokkuustoimenpiteen kohteena oleva kulutus ennen toimenpiteen toteuttamista ja sen jälkeen siten, että energiankulutukseen vaikuttavat ulkoiset olosuhteet vakioidaan. Vastaavasti energiankäytön tehokkuuden parantamisella tarkoitetaan sellaisten toimenpiteiden toteuttamista, joilla tietyn tuotteen tai palvelun tuottamiseen tarvittavaa energiamäärää pienennetään. Energiatehokkuustoimenpiteet voivat olla teknisiä tai liittyä energiaa kuluttavien laitteiden käyttöön, toimintatapoihin, toimintaympäristöön tai käyt-täytymiseen. Toteutetut energiansäästötoimet lähtökohtaisesti parantavat aina energiatehokkuutta.

3.7 Energiatehokkuus ensin -periaate

Energiatehokkuus ensin -periaatteella tarkoitetaan tässä sopimuksessa sitä, että energiaa koskevassa suunnittelussa, toimintasuunnitelmissa ja investointipäätöksissä huomioidaan mahdollisimman hyvin vaihtoehtoiset kustannustehokkaat energiatehokkuustoimenpiteet siten, että kuitenkin saavutetaan kyseisten päätösten tavoitteet. Toimenpiteillä voidaan tehostaa energian kysyntää ja tarjontaa erityisesti kustannustehokkaiden energian loppukäyttöä koskevia säästöjen, kulutusjouston, energian tehokkaamman muuntamisen, siirtämisen ja jakelun avulla.

4 Sopimuksen kohderyhmä ja rajaukset

4.1 Sopimuksen kohderyhmä ja sopimukseen liitettävä energiankäyttö

Tämä sopimus koskee kaikkea Liittyjän hallinnassa olevaa energiankäyttöä. Liittyjän hallinnassa olevalla energiankäytöllä tarkoitetaan energiankäyttöä, johon Liittyjällä on määräysvalta, eli johon kohdistuvista energiatehokkuustoimista Liittyjä voi päättää. Tähän energiankäyttöön voivat kuulua esimerkiksi Liittyjän omistamat ja käyttämät tai muille vuokratut rakennukset, Liittyjän itselleen vuokraamat rakennukset, katu- ja muu ulkovalaistus, vesi- ja jätehuolto sekä joukkoliikenne, omat kuljetukset ja työkoneet. Edellä olevasta poiketen päätoimialtaan energiaa tuottavat, siirtävät, jakelevat tai energian vähittäismyyntiä harjoittavat yritykset sekä kuntien omistamat vuokra-asuntoyhtiöt ja asumisoikeusasuntoyhteisöt ja niiden energiankäyttö liitetään niille tarkoitettuihin Elinkeinoelämän tai Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksiin (kohta 4.2).

Liittyjä sitoutuu myötävaikuttamaan siihen, että sen omistamat ja osaomistamat, palveluja tuottavat yhtiöt tai liikelaitoskuntayhtymät, joissa Liittyjä on jäsenenä, liittyvät Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen silloin, kun ne eivät ole liittyneet tai liity Elinkeinoelämän tai Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksiin.

Usean Liittyjän omistuksessa olevat yhtiöt tai yhdessä perustetut liikelaitoskuntayhtymät

Liittyessään sopimukseen Liittyjä arvioi tapauskohtaisesti, liittääkö se sopimukseen toimintoja, jotka ovat useamman Liittyjän tai Liittyjän ja muiden tahojen yhteisomistuksessa, tai useamman tahon yhdessä perustamia (esim. jäte- ja vesihuolto-yhtiöt, satamat, ruokapalvelut, työterveys ja muut vastaavat). Yhtiö tai liikelaitoskuntayhtymä voidaan liittää vain yhteen energiatehokkuussopimukseen ja vain yhden Liittyjän sopimukseen.

Palvelut ja muut hankinnat

Tämä sopimus koskee Liittyjän ostamia palveluita ja muita Liittyjän tekemiä hankintoja hankintamenettelyjen soveltamisen kautta (kohta 6.3 ja 6.4).

Kohderyhmiä ja sopimukseen liitettävää energiankäyttöä koskevat rajaukset ja mahdolliset poikkeukset esitetään tarkemmin seuraavassa kohdassa 4.2.

4.2 Muihin energiatehokkuussopimuksiin liitettävä energiankäyttö ja toiminta

Energian tuotanto, siirto ja jakelu

Tämän julkisen alan energiatehokkuussopimuksen ulkopuolella ovat Liittyjän kokonaan tai osittain omistamat, päätoimialtaan energiaa tuottavat, siirtävät, jakelevat tai energian vähittäismyyntiä harjoittavat yritykset tai vastaavat toiminnot. Liittyjä sitoutuu myötävaikuttamaan siihen, että nämä toiminnot liittyvät niitä koskevaan Elinkeinoelämän energiatehokkuussopimuksen energia-alan toimenpideohjelmaan.

Jos Liittyjän omistuksessa tai osaomistuksessa olevan energian tuotannon, siirron ja jakelun energiankäyttö ja toiminta on niin pienimuotoista, että niiden liittäminen erikseen Elinkeinoelämän energiatehokkuussopimukseen ei olisi tarkoituksenmukaista, Liittyjä voi liittää nämä toiminnot ja niiden energiankäytön tähän sopimukseen.

Vuokra-asunnot, vuokra-asuntoyhtiöt ja asumisoikeusyhtiöt

Liittyjä sitoutuu myötävaikuttamaan siihen, että sen omistamat tai osaomistamat vuokra-asuntoyhtiöt ja asumisoikeusyhteisöt (yli 500 asuntoa) liittyvät Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjä koskevaan toimenpideohjelmaan (VAETS). Jos tämä palvelutoiminto on pienimuotoista (alle 500 asuntoa), Liittyjä voi liittää toiminnon ja sen energiankäytön tähän sopimukseen.

5 Sopimuskausi, sopimuksen tavoitteet, sopimukseen liittyminen sekä liittyjän tavoitteet ja tavoitteen saavuttamisen seuranta**5.1 Sopimuskausi ja sopimusjaksot**

Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen sopimuskausi 2026–2035 kattaa kaksi jaksoa: sopimusjakso 2026–2030 (5 vuotta) ja sopimusjakso 2031–2035 (5 vuotta), yhteensä 10 vuotta.

5.2 Sopimuksen tavoitteet

Tämän sopimuksen tavoitteena on tehostaa energiankäyttöä Suomessa ja osaltaan varmistaa, että niin kansallisesti asetetut kuin EU:n energiatehokkuusdirektiivin (EU) 2023/1791 mukaiset tavoitteet saavutetaan kaudella 2021–2035. Energiatehokkuussopimuksen tavoitteena on myös merkittävästi vaikuttaa kansallisesti EU:n yhteisten, vuodelle 2030 asetettujen primäärienergian kulutuksen ja energian loppukulutuksen tavoitteiden saavuttamiseen. Julkisen alan energiatehokkuussopimustoiminta tukee myös useiden muiden energiatehokkuusdirektiivissä asetettujen velvoitteiden toimeenpanoa.

Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteena on myös tukea EED 5 artiklan mukaisen kansallisen, julkisen sektorin energiansäästövelvoitteen toimeenpanoa. Lisäksi sopimuksella toimeenpannaan EED 6 artiklan mukainen vaihtoehtoinen lähestymistapa, jolla tulee saavuttaa julkisten toimijoiden parissa ko. artiklassa vaadittu energiansäästön määrä.

Sopimuksen tavoitteena on myös edistää energiajärjestelmän kulutusjoustoja, joka on tärkeässä roolissa energian kulutuksen ja tuotannon tasapainon ylläpitämisessä kustannustehokkaasti.

Lisäksi erityisesti asuinkiinteistöihin liittyen Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteena on lieventää toteutettavien energiatehokkuustoimenpiteiden merkittäviä suoria tai epäsuoria kielteisiä vaikutuksia energiaköyhiin, pienituloisiin kotitalouksiin tai haavoittuviin ryhmiin.

Tavoitteena on saada suurin osa julkisen alan toimijoiden omasta ja niiden hallinnassa olevasta energiankäytöstä energiatehokkuussopimustoiminnan piiriin¹. Asukasluvulla mitattuna kuntien kattavuustavoite on 31.12.2026 vähintään 55 prosenttia ja 31.12.2027 mennessä vähintään 75 prosenttia. Valtion osalta tavoitteena on, että se liittää sopimukseen 31.12.2026 mennessä merkittävän osan energiankäytöstään, esim. hallinnassaan olevasta kiinteistökannasta ja ulkovalaistuksesta. Tavoitteena on, että kaikki hyvinvointialueet liittyvät tähän sopimukseen 31.12.2026 mennessä.

5.3 Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen liittyminen

Liittyjä allekirjoittaa Energiaviraston kanssa liittyjäkohtaisen 'Liittyjän energiatehokkuussopimuksen', johon kiinteänä osana kuuluvat tämä Julkisen alan energiatehokkuussopimus (JETS) sekä liittymistiedot. Liittyjä

¹ Harkinnan mukaan ei koske esim. maanpuolustuksellisia ja muita erityisen turvakriittisiä kohteita tai rakennuksia, jotka on suojeltu alueidenkäyttölain mukaisella kaavalla, valtion omistamien rakennusten suojelusta annetulla asetuksella, rakennusperinnön suojelusta annetulla lailla taikka jotka sijaitsevat maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta tehdyn yleissopimuksen mukaisessa maailmanperintöluetteloon hyväksytyssä kohteessa tai ovat kohteena viranomaisten välisessä rakennuksen suojelua koskevassa sopimuksessa.

liitetään Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen, kun Energiavirasto on tarkistanut liittymistiedot ja 'Liittyjän energiatehokkuussopimus' on allekirjoitettu. Liittyjän sopimus on voimassa 31.12.2035 saakka.

5.4 Liittyjän tavoitteet

Liittyessään Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen Liittyjä asettaa lähtökohtaisesti vähintään 10 prosentin ohjeellisen energiansäästötavoitteen sopimuskaudelle 2026–2035 ja välitavoitteen 6 prosenttia vuodelle 2030. Tavoite lasketaan kohdan 4 mukaisesti sopimukseen liitettävästä energiamäärästä¹. Laskennassa käytetään viimeisimmän käytettävissä olevan kalenterivuoden tietoja.

Liittyjä, joka on ollut mukana tätä sopimusta edeltävällä sopimuskaudella (2017–2025), ja haluaa hyödyntää vuosina 2023–2025 toteuttamiaan energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmään raportoituja säästöjä, asettaa vähintään 13,5 prosentin ohjeellisen energiansäästötavoitteen kaudelle 2023–2035 ja välitavoitteen 9,6 prosenttia vuodelle 2030. Vastaavasti Liittyjä, joka haluaa hyödyntää vuosina 2021–2025 toteutettujen teknisten toimenpiteiden energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmään raportoituja säästöjä, asettaa vähintään 16 prosentin ohjeellisen energiansäästötavoitteen kaudelle 2021–2035 ja välitavoitteen 12 prosenttia vuodelle 2030.

Liittyjän energiatehokkuussopimuksen liittymistiedoissa esitetään Liittyjän ohjeellinen energiansäästötavoite energian loppukäytön määränä (MWh) vuosina 2030 ja 2035.

Mikäli sopimuksen voimassaolon aikana tapahtuneista merkittävistä rakenteellisista tai omistuksellista muutoksista johtuen Liittyjän edellä kuvatulla tavalla vuosille 2030 ja 2035 asettama suhteellinen tehostamistavoite (%) muuttuisi oleellisesti alkuperäisestä, voi Liittyjä tarkistaa säästötavoitteen (MWh) vuosille 2030 ja 2035 uutta tilannetta vastaavaksi ilmoittamalla muutoksesta ja sen perusteista Energiavirastoon ja raportoida nämä tiedot energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmään muutosta seuraavan vuosiraportoinnin yhteydessä.

Liittyjän sopimuksen toimeenpanoon liittyvät tavoitteet, toimenpiteet ja velvoitteet on kuvattu kohdassa 6.

5.5 Liittyjän asettaman energiansäästötavoitteen saavuttamisen seuranta

Ohjeellisen energiansäästötavoitteen (MWh) saavuttamista tarkastellaan ensimmäisen ja toisen sopimusjakson (kohta 5.1) lopussa (2030 ja 2035) energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmään raportoitujen energiansäästötoimenpiteiden säästövaikutuksen (MWh) perusteella.

Raportoitujen säästöjen pitää olla toteutettu sillä kaudella², jolle Liittyjä on tavoitteensa kohdan 5.4 mukaisesti asettanut. Tavoitteen seurantaan hyväksyttävän energiansäästövaikutuksen tulee olla voimassa tarkasteluvuonna (2030 ja 2035). Energiansäästötoimenpiteiden on kohdistuttava Liittyjän sopimuksen mukaisessa tavoitteenlaskennassa mukana olevaan energiankäyttöön.

Liittyjän energiankulutuksen ei edellytetä tavoitevuosina 2030 ja 2035 olevan sopimukseen liitettyä lähtötilannetta alhaisempi.

6 Liittyjän velvoitteet

Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteena on sisällyttää energiatehokkuuden jatkuva parantaminen osaksi Liittyjän käytössä olevia tai käyttöön otettavia strategioita, johtamisjärjestelmiä ja toimintasuunnitelmia.

Liittyjä sitoutuu energiatehokkuuden jatkuvaan parantamiseen sekä muihin tässä kohdassa esitettyihin toimenpiteisiin, kun se on teknisesti sekä terveys-, turvallisuus- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen taloudellista ja mahdollista (kohdat 6.1–6.12). Energiatehokkuuden jatkuva parantaminen edellyttää johdon

² 2026–2035 tai 2023–2035 tai 2021–2035

sitoutumista ja sopimuksen mukaisen toiminnan hyvää organisointia sekä toimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista.

Liittyjä raportoi vuosittain huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden energiankäytöstä, energiansäästötoimenpiteistä ja niiden säästövaikutuksista sekä muista tämän kohdan 6 mukaisista toimenpiteistä energiatehokkuussopimustoiminnan seurantajärjestelmään (kohta 6.13).

6.1 Sopimuksen mukaisen toiminnan organisointi

Tavoitteena on liittää energiatehokkuus ja muut sopimuksen mukaiset Liittyjän toimenpiteet ja velvoitteet tarkoituksenmukaisella tavalla osaksi Liittyjän toimintaa ja käytössä olevia tai käyttöön otettavia johtamisjärjestelmiä. Liittyjä nimeää sopimustoiminnan toimeenpanon vastuuorganisaation, tarvittaessa hallintokunta- tai toimintayksikkökohtaisine vastuuhenkilöineen.

Sopimuksen vastuuhenkilö

Päättyessään sopimustoimintaan liittymisestä Liittyjä samalla vastuuttaa sopimustoiminnan toimeenpanon ja nimeää liittyessään sopimuksen vastuuhenkilön. Sopimuksen vastuuhenkilö huolehtii, että sopimuksen toimeenpano ja tehtävät organisoidaan ja resursoidaan, jotta sopimuksen toimeenpanon mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista.

Sopimuksen yhdyshenkilö

Liittyjä nimeää sopimukseen liittyessään sopimuksen yhdyshenkilön, joka toimii yhteyshenkilönä Sopimusosapuoliin, Motivaan ja Liittyjän omassa organisaatiossa.

Liittyjä voi lisäksi halutessaan nimetä erikseen raportointivastuuhenkilön/-henkilöitä, hoitamaan Liittyjän vuosiraportointia raportointiyksiköittäin siten, kun Liittyjä sopimukseen liittyessään ne määrittää³. Raportointiin liittyvä yhteydenpito tapahtuu tällöin ensisijaisesti raportointivastuuhenkilön/-öiden kanssa. Mikäli raportointivastuuhenkilöitä ei nimetä, toimii sopimuksen yhdyshenkilö myös raportointivastuuhenkilönä.⁴

Liittyjä huolehtii siitä, että sopimuksen yhdyshenkilö suorittaa energiatehokkuussopimuksen toimeenpanoon liittyvän verkkokurssin vuoden kuluessa liittymisestä ja sopimuksen yhdyshenkilön vaihtuessa.

6.2 Toimintasuunnitelma

Liittyjä laatii sopimuksen toimeenpanoa koskevan toimintasuunnitelman tai päivittää olemassa olevan suunnitelman. Toimintasuunnitelma hyväksytetään Liittyjän vastuullisessa toimielimessä ja toimitetaan viimeistään vuoden kuluessa sopimukseen liittymisestä Motivaan ja Energiaviraston energiatehokkuussopimuksen vastuuhenkilölle.

Toimintasuunnitelmassa esitetään Liittyjän sopimuksen toimeenpanon organisointi. Energiatehokkuussopimuksen toimeenpanon on tarkoitus sisältyä Liittyjän jatkuviin toimintoihin ja ohjelmiin eikä sen tulisi olla erillinen Liittyjän muista toiminnoista. Toimintasuunnitelma on kuvaus siitä, miten keskeiset energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävät sopimustoiminnan velvoitteet on otettu huomioon ja liitetty Liittyjän strategiaan, energia- ja ilmasto-ohjelmiin tai käytössä oleviin johtamis- tai laatujohtajärjestelmiin. Toimintasuunnitelman laadinnassa liittyvä kunta tai hyvinvointialue huomioi mahdollisuuksien mukaan myös sidosryhmien näkemyksiä.

Liittyjä pitää toimintasuunnitelman ajan tasalla ja päivittää sen tarvittaessa sopimuskauden aikana.

³ Liittyjä voi esimerkiksi raportoida kaikki kunnan omistamat yhtiöt erikseen kunnan muusta toiminnasta. Raportointiyksiköistä sovitaan pääsääntöisesti liittymisvaiheessa Motivan kanssa.

⁴ Raportointivastuuhenkilön lisäksi voidaan Liittyjän tarpeiden mukaisesti nimetä erikseen myös rakennusten energiankulutuksen seurantatietojen vastuuhenkilö, jolle osoitetaan ko. tietoja koskevat mahdolliset kysymykset.

6.3 Energiansäästötoimien tunnistaminen ja toteuttaminen

Tavoitteena on jatkuva ja suunnitelmallinen toiminta rakennusten sekä muun toiminnan energiansäästämahdollisuuksien selvittämiseksi ja toteuttamiseksi. Tätä voidaan toteuttaa jatkuvalla energianhallintapalvelulla (ns. energiamanagerointi), energiakatselmuksilla tai muulla vastaavalla toiminnalla.

Liittyjä varmistuu uusissa ja peruskorjatuissa kohteissa valittujen ratkaisujen energiatehokkuudesta ja energiatehokkaasta käytöstä niiden takuukauden aikana esimerkiksi taloteknisen toimivuudenvarmistamisen prosessilla, energiakatselmuksin sekä käyttöohjein ja -opastuksin.

Liittyjä kartoittaa energiansäästämahdollisuudet myös muun kuin rakennusten energiankäytön osalta (kuten esim. ulkovalaistus, vesihuolto, kuljetukset) keskittyen Liittyjän toiminnan osa-alueisiin, joiden energiankäyttö on merkittävää tai joiden energiansäästöpotentiaali arvioidaan merkittäväksi.

Liittyjä toteuttaa ne energiatehokkuustoimenpiteet, jotka ovat tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita ja huolehtii siitä, että toimenpiteet ja niihin liittyvät tiedot raportoidaan energiatehokkuussopimustoiminnan seurantajärjestelmään sen edellyttämässä laajuudessa.

6.4 Kulutusseuranta ja sen hyödyntäminen

Tavoitteena on Liittyjän energiankäytön ja vedenkäytön seurannan organisointi siten, että seurantatietoja hyödynnetään suunnitelmallisesti energiatehokkuuden hyvän tason ylläpitämiseksi ja tarpeettoman energian ja vedenkulutuksen välttämiseksi. Tavoite koskee kaikkea sopimukseen liitettyä energiankäyttöä (kohta 4) ja energiamuotoja.

Liittyjä lisää vähintään kuukausitasoisen seurannan kattavuutta rakennuskannassaan ja muussa energiankäytössään sekä kehittää kulutus- ja energiatehokkuuden seurannan ja raportoinnin hyödyntämistä mm. etäluettavien mittareiden avulla.

6.5 Liittyjän kiinteistönhoito ja ylläpito

Liittyjä asettaa kiinteistöpalveluiden tehtävämäärittelyissä, kilpailuttamisissa ja kiinteistönhoitosopimuksia tehdessään ko. yrityksille veloitteen osaltaan huolehtia siitä, että energiatehokkuussopimuksessa olevalle rakennuskannalle on järjestetty kokonaisvaltainen, tavoitteellinen ja vastuutettu kiinteistönhoito, joka luo edellytykset tässä sopimuksessa asetettujen energiatehokkuuden tavoitteiden toteutumiselle. Liittyjä seuraa kiinteistönhoitosopimuksissa määriteltyjen energiatehokkuuteen liittyvien veloitteiden toteutumista suunnitellulla tavalla.

6.6 Energiatehokkuus suunnittelun ohjauksessa

Tavoitteena on, että Liittyjän omaan uudis- ja korjausrakentamiseen liittyvässä päätöksenteossa otetaan huomioon toteutusvaihtoehtojen energiatehokkuus ja elinkaarikustannukset yhtenä valintakriteerinä. Tämä tukee myös EED 3 artiklan edellyttämän energiatehokkuus ensin -periaatteen toimeenpanoa. Tämän lisäksi liittyjä, joka tekee maankäyttö- ja liikennesuunnittelua, pyrkii edistämään suunnittelulla yhdyskuntarakenteen energiatehokkuutta.

6.7 Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa

Tavoitteena on saada energiatehokkuus yhdeksi kriteeriksi kaikkiin niihin julkisiin hankintoihin, joissa energiatehokkaamman laitteen, järjestelmän tai hankintakokonaisuuden valinta johtaa kokonaistaloudellisesti edullisempaan lopputulokseen. Tämä energiatehokkuussopimuksen tavoite liittyy erityisesti sellaisiin hankintoihin, jotka jäävät laissa jo säädettyjen julkisten hankintojen energiatehokkuutta koskevien vaatimusten ulkopuolelle.

Energiatehokkuuden kannalta merkittävien hankintojen kilpailutusvaiheessa Liittyjä edellyttää aina, kun se on tarkoituksenmukaista, palveluntarjoajilta hankintakokonaisuudesta, laitteesta tai järjestelmästä riittävät energiatehokkuustiedot (energiankulutus MWh/a), joko vähimmäisvaatimuksena tai vertailukriteerinä. Energiatehokkaan hankinnan säästövaikutus on tämän avulla mahdollista laskennallisesti arvioida ja raportoida säästötoimenpiteenä energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmään.

6.8 Rahoitusmenettelyjen käyttö investointien toteutuksessa

Tavoitteena on varmistaa, että Liittyjä hankkii ja ylläpitää osaamista erilaisten rahoitus- ja leasing-ratkaisujen⁵ käyttämisestä hankintojen ja investointien toteuttamiseksi, ja osaa sekä voi käyttää niitä investointien toteuttamisessa. Liittyjä ottaa investointeja valmisteltaessa huomioon mahdollisuuden käyttää esim. edellä mainittuja rahoitusratkaisuja silloin, kun rahoituksen puute on esteenä kustannustehokkaan investoinnin toteuttamiselle. Liittyjä pyrkii tarvittaessa vaikuttamaan siihen, että rajoitukset näiden palveluiden käyttöönotto-
miseksi saadaan poistettua. Tämä tukee myös EED 29 artiklan 'Energiapalvelut' toimeenpanoa.

6.9 Koulutus- ja tiedotustoiminta

Tavoitteena on koulutuksella ja tiedotuksella varmistaa, että henkilöstöllä on omiin tehtäviinsä ja toimintaansa liittyen tarpeelliset tiedot ja valmiudet energian tehokkaaseen käyttöön ja energiansäästöön. Liittyjän on lisäksi tavoitteena toimia esimerkiksi energiansäästöä ja energiatehokkuutta koskeissa asioissa ja osoittaa se tiedottamalla toimistaan aktiivisesti niin organisaation sisällä kuin organisaatiosta ulospäin.

6.10 Vuokralaisten energiankäyttö

Vuokralaisten energiankäytön tehostamiseksi Liittyjä huolehtii, että vuokralaiset saavat energiatehokkuutta edistävää tietoa ja käytön opastusta.

Liittyjä pyrkii vuokrassaan välttämään ristiriitaisia kannustimia, jotka estävät energiatehokkuuden edistämistä.

Liittyjä pyrkii lisäksi toteuttamaan esimerkiksi energiatehokkuutta edistäviä vuokra- ja palvelusopimuskäytäntöjä sekä tilojen käytön tehostamiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Luvussa 6.2 mainittu energiatehokkuuden toimintasuunnitelma sisältää myös vuokralaisiin kohdistuvat toimenpiteet ja niiden tavoitteet.

6.11 Perusparannuspassi

Liittyjän tavoitteena on ottaa käyttöön rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) mukaisia perusparannuspassoja. Perusparannuspassien laatimisen määrällinen vuosittainen tavoite on vähintään 3 prosenttia Liittyjän omistamien lämmitettyjen ja/tai jäähdytettyjen rakennusten kokonaispinta-alasta, jonka energiankäytön Liittyjä on liittänyt sopimukseen kohdan 4 mukaisesti.

6.12 Fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen

Liittyjä pyrkii vähentämään fossiilisten polttoaineiden käyttöä silloin, kun se on teknisesti, taloudellisesti sekä terveys-, turvallisuus- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen perusteltua.

⁵ Esimerkiksi PPP (Public-Private-Partnership) tai ESCO (Energy Service Company) yritysten tarjoamat EPC (Energy Performance Contracting) -palvelut

6.13 Sopimuksen mukaisen toiminnan raportointi

Liittyjä raportoi vuosittain⁶ huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden energiankäytöstä, energiansäästötoimenpiteistä ja niiden säästövaikutuksista sekä muista kohdan 6 mukaisista toimenpiteistä energiatehokkuussopimustoiminnan seurantajärjestelmään sen edellyttämässä laajuudessa.

7 Sopimusosapuolten velvoitteet

7.1 Ministeriö

Tavoitteiden saavuttamiseksi, ottaen huomioon vuosittain käytettävissä olevat määrärahat, Ministeriö

- tukee energiatuen myöntämiseen liittyvien ehtojen mukaisesti Liittyjän energiansäästöä koskevia energiakatselmuksia ja vastaavia selvityksiä. Tuen suuruutta määrittäessä otetaan myönteisenä tekijänä huomioon Liittyjän sitoutuminen pitkäjänteiseen energiansäästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen
- tukee Liittyjän energiakatselmuksissa tai vastaavissa selvityksissä todettuja, energiatuen yleiset ehdot täyttäviä, energiansäästöön liittyviä investointeja. Etusijalla ovat uusien teknologioiden ja toimintatapojen käyttöönottoa edistävät hankkeet. Tuen suuruutta määrittäessä otetaan myönteisenä tekijänä huomioon Liittyjän sitoutuminen pitkäjänteiseen energiansäästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen
- osallistuu julkisen alan energiatehokkuussopimustoiminnan kehittämiseen yhdessä Energiaviraston, Kuntaliiton, Maakuntien tilakeskuksen sekä muiden julkisen alan sopimustoiminnan toimeenpanoon osallistuvien tahojen kanssa niiltä osin, kun tehtäviä ei ole Ministeriöltä osoitettu Energiavirastolle.

7.2 Energiavirasto

Tavoitteiden saavuttamiseksi, ottaen huomioon vuosittain käytettävissä olevat määrärahat, Energiavirasto Ministeriön ohjauksessa

- osallistuu Julkisen alan energiatehokkuussopimustoiminnan toimeenpanoon riittävien resurssein
- tarkistaa Liittyjän lähettämän 'Liittyjän energiatehokkuussopimuksen' asianmukaisuuden, pyytää siihen tarvittaessa lisätietoja, lähettää allekirjoituspyynnön Liittyjälle ja liittää sen Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen (JETS), kun Energiavirasto ja Liittyjä ovat allekirjoittaneet hyväksytyn 'Liittyjän energiatehokkuussopimuksen' sekä toimittaa allekirjoitetun sopimuksen Motiva Oy:lle merkittäväksi liittymisrekisteriin
- osallistuu Julkisen alan energiatehokkuussopimustoiminnan kehittämiseen yhdessä Ministeriön, Kuntaliiton, Maakuntien tilakeskuksen sekä muiden julkisen alan sopimustoiminnan toimeenpanoon osallistuvien tahojen kanssa niiltä osin, kun tehtävät on osoitettu Ministeriöltä Energiavirastolle
- seuraa Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden toteutumista
- osallistuu sopimuksen toimeenpanoon liittyvien kehittämis- ja kokeiluhankkeiden toteuttamiseen yhdessä muiden sopimusosapuolten kanssa
- vastaa liittyjien sopimusvelvoitteiden toteutumisen seurannasta, lähettää Liittyjälle huomautuksen sopimusvelvoitteiden laiminlyönnistä ja tekee johtoryhmälle tarvittaessa ehdotuksen Liittyjän sopimusvelvoitteiden laiminlyönnistä johtuvista jatkotoimista

⁶ Tämän Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen 2026–2035 ensimmäinen vuosiraportointi tapahtuu vuonna 2027 ja viimeinen vuosiraportointi vuonna 2036. Mikäli Liittyjä irtautuu sopimuksesta 31.12.2030, se sitoutuu raportoidaan vuoden 2030 tiedot vuonna 2031.

- osoittaa Motiva Oy:lle resursseja, jotta Motiva voi ylläpitää liittymisrekisteriä, ylläpitää ja kehittää sopimusten seurantarjestelmää, tuottaa sopimuksen tavoitteiden ja vaikutusten toteutumisen seurantaan tarvittavaa tietoa, seurata Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden toteutumista, tukea sopimustoiminnan viestintää ja ylläpitää verkkosivuja, osallistua Julkisen alan energiatehokkuussopimustoiminnan kehittämiseen, osallistua vuosittaisten yhteenvetotietojen kokoamiseen sekä tukea Liittyjien sopimuksen toimeenpanoa esimerkiksi tuottamalla tiedotus- ja koulutusmateriaalia hyvistä käytännöistä ja osallistua kehittämis- ja kokeiluhankkeiden toteuttamiseen
- osallistuu mahdollisen energiatehokkuusneuvonnan rahoittamiseen ja järjestämiseen.

7.3 Kuntaliitto

Tavoitteiden saavuttamiseksi Kuntaliitto

- edistää kuntien liittymistä energiatehokkuussopimukseen
- kannustaa ja edistää sopimuskuntia liittämään energiatehokkuussopimuksen mukaisen toiminnan kuntien muuhun jatkuvaan parantamiseen, uusiutuvan energian ja kestävien hankintojen edistämiseen sekä ilmastotavoitteiden saavuttamiseen liittyviin toimenpiteisiin
- tukee kuntien toimenpiteitä energiatehokkuussopimuksen vaatimien toimenpiteiden toteuttamiseksi
- tiedottaa energiatehokkuussopimuksista ja saavutetuista säästötuloksista kunnille
- tekee tarvittaessa kehittämis ehdotuksia sopimuksen toimeenpanoon vaikuttavissa, omaan tehtäväkenttäänsä kuuluvissa asioissa.

7.4 Maakuntien tilakeskus

Tavoitteiden saavuttamiseksi Maakuntien tilakeskus

- edistää hyvinvointialueiden liittymistä energiatehokkuussopimukseen
- kannustaa ja edistää hyvinvointialueita liittämään energiatehokkuussopimuksen mukaisen toiminnan hyvinvointialueiden muuhun jatkuvaan parantamiseen, uusiutuvan energian ja kestävien hankintojen edistämiseen sekä ilmastotavoitteiden saavuttamiseen liittyviin toimenpiteisiin
- tukee hyvinvointialueita toimenpiteitä energiatehokkuussopimuksen vaatimien toimenpiteiden toteuttamiseksi
- tiedottaa energiatehokkuussopimuksista ja saavutetuista säästötuloksista hyvinvointialueille
- tekee tarvittaessa kehittämis ehdotuksia sopimuksen toimeenpanoon vaikuttavissa, omaan tehtäväkenttäänsä kuuluvissa asioissa.

8 Johtoryhmä

Tämän sopimuksen mukaista toimintaa seuraa ja ohjaa johtoryhmä, johon Ministeriö nimeää puheenjohtajan sekä valtionhallinnon kiinteistökantaa edustavan jäsenen, Energiavirasto yhden jäsenen, Kuntaliitto yhden jäsenen, Maakuntien tilakeskus yhden jäsenen, hyvinvointialueet keskuudestaan yhden jäsenen, Motiva Oy yhden jäsenen sekä Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku ja Oulu keskuudestaan yhden jäsenen. Lisäksi johtoryhmään kutsutaan 1–2 Kuntaliiton ehdottamaa jäsentä liittyneistä kunnista.

Johtoryhmän tehtävänä on

- antaa tarvittaessa sopimuksen toimeenpanoon liittyviä yleisiä ohjeita ja tulkintoja
- seurata Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden toteutumista

- valmistella ehdotukset tarvittavista muutoksista, mikäli julkiselle alalle asetettujen ohjeellisten energiansäästötavoitteiden saavuttaminen vuosina 2030 ja 2035 vaikuttaa epätodennäköiseltä. Samalla sovitaan siitä, miten muutokset toteutetaan yhdessä sopimukseen liittyneiden kanssa
- käsitellä irtautumiset, irtisanoutumiset ja erottamiset
- päättää Liittyjän kohdan 9.3 mukaisesta erottamisesta.

9 Sopimuksen voimassaolo, irtisanominen, sopimuksesta erottaminen, mahdolliset seuraamukset sekä sopimuksesta irtautuminen

9.1 Sopimuksen voimassaolo

Tämä Julkisen alan energiatehokkuussopimus tulee voimaan, kun se on allekirjoitettu. Sopimuksen toimeenpano alkaa 1.1.2026 ja se on voimassa 31.12.2035 saakka.

9.2 Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen irtisanominen

Ministeriö, Energiavirasto, Kuntaliitto ja Maakuntien tilakeskus voivat yhdessä tai erikseen irtisanoa tämän sopimuksen, jos toimintaympäristö tai toimintaolosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet sopimistilanteeseen verrattuna tai jos sopimus ei näytä johtavan sille asetettuihin tavoitteisiin. Mikäli sopimus purkautuu, soviin johtoryhmässä, miten mahdolliset keskeneräiset sopimuksen toimeenpanoon liittyvät hankkeet saateen päätökseen.

9.3 Liittyjän irtisanoutuminen ja sen mahdolliset seuraamukset

Liittyjä voi irtisanoutua Julkisen alan energiatehokkuussopimuksesta ilmoittamalla siitä Energiavirastolle. Irtisanoutumisilmoituksessaan Liittyjä sitoutuu ilmoittamaan mahdolliset sopimuskauden aikana energiatehokkuussopimuksen perusteella saamansa energiatuet.

Energiatehokkuussopimuksesta irtisanoutuvan Liittyjän tämän sopimuksen perusteella saamat energiatuet voidaan periä takaisin siten, kuin takaisinperintään liittyvät ehdot on kirjattu kyseiseen tuen myöntöpäätökseen. Tuen myöntänyt viranomainen päättää tuen takaisinperinnästä tapauskohtaisesti.

9.4 Julkisen alan energiatehokkuussopimuksesta erottaminen ja sen mahdolliset seuraamukset

Energiavirasto voi erottaa Liittyjän Julkisen alan energiatehokkuussopimuksesta, mikäli Liittyjä ei toteuta niitä velvoitteita, joihin se on liittyessään sitoutunut.

Erottamisperusteena voivat olla toistuvat laiminlyönnit sopimuksen mukaisissa Liittyjän velvoitteiden toimeenpanossa tai niiden raportoinnissa energiatehokkuussopimustoiminnan seurantajärjestelmään.

Havaittuaan sopimusvelvoitteen laiminlyönnin, Energiavirasto lähettää Liittyjälle huomautuksen. Jos Liittyjä ei sille annetussa määräajassa korjaa toimintaansa hyväksyttävästi, Energiavirasto lähettää liittyjälle ilmoituksen erottamismenettelyn käynnistymisestä. Johtoryhmä käsittelee asian ja päättää jatkotoimenpiteistä liittyen liittyjän laiminlyöntiin. Päätös Liittyjän mahdollisesta erottamisesta tehdään johtoryhmässä.

Julkisen alan energiatehokkuussopimuksesta erotetun Liittyjän tämän sopimuksen perusteella saamat energiatuet voidaan periä takaisin siten, kuin takaisinperintään liittyvät ehdot on kirjattu kyseiseen tuen myöntöpäätökseen. Tuen myöntänyt viranomainen päättää tuen takaisinperinnästä tapauskohtaisesti.

9.5 Liittyjän irtautuminen Julkisen alan energiatehokkuussopimuksesta 31.12.2030

Mikäli Liittyjä liittyy Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen 31.12.2028 mennessä, se voi ilman kohdissa 9.3 ja 9.4 kuvattuja energiatukiin liittyviä seuraamuksia irtautua sopimuksesta ensimmäisen sopimusjakson

päättyessä 31.12.2030⁶. Liittyjän on ilmoitettava sopimuksesta irtautumisestaan Energiavirastolle vuoden 2030 loppuun mennessä.

Tässä kohdassa mainittu irtautuminen ei koske Liittyjiä, jotka toimittavat liittyjäkohtaisen energiatehokkuussopimuksen Energiavirastolle 31.12.2028 jälkeen.

10 Tietojen luovuttaminen ja muita ehtoja

10.1 Tietojen luovuttaminen

Motiva Oy Motiva Oy ylläpitää sopimustoiminnan liittymisrekisteriä ja toimii yleisen tietosuoja-asetuksen ((EU) 2016/679) mukaisena rekisterinpitäjänä. Liittymisrekisteri sisältää sopimusten liittyjäkohtaisten vastuuhenkilöiden ja muiden sopimukseen liittyvien henkilöiden yhteystietoja. Sopimusosapuolet ottavat huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset rekisterinpitäjän ja sopimusosapuolten välisissä henkilötietojen luovutuksissa ja muussa henkilötietojen käsittelyssä. Selvyiden vuoksi todetaan, että rekisterissä olevien henkilötietojen luovuttaminen sopimusosapuolille ei edellytä tietosuoja-asetuksen mukaan erillistä sopimusta, jos kyse ei ole tietojen käsittelystä rekisterinpitäjän toimeksiannosta.⁷

Energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmä sisältää liittyjien raportoimia toimenpide- ja muita tietoja. Liittyjän seurantajärjestelmään raportoidut tiedot ovat luottamuksellisia. Seurantajärjestelmän ylläpitäjä (Motiva Oy) ei luovuta tietoja ilman Liittyjän antamaa suostumusta. Raportoiduista tiedoista julkaistaan kuitenkin yhteenvetoja, joista yksittäisen liittyjän tietoja ei voi päätellä. Liittyessään energiatehokkuussopimukseen Liittyjä voi halutessaan antaa valtuutuksen tietojen luovutukseen liittymisasiakirjassa mainittuihin tarkoituksiin.

10.2 Muita ehtoja

Julkisen alan energiatehokkuussopimus on oikeudelliselta luonteeltaan tavoiteohjelman kaltainen. Sopimusosapuolten velvoitteiden laiminlyönti ei aiheuta sopimusosapuolille oikeudellisia seuraamuksia.

Liittyjän liittymisellä tähän sopimukseen tarkoitetaan sopimuksen kohdan 5.3 mukaisesti sitä, että Liittyjä allekirjoittaa Energiaviraston kanssa liittyjäkohtaisen energiatehokkuussopimuksen, johon kiinteänä osana kuuluu tämä Julkisen alan energiatehokkuussopimus sekä liittymistiedot. Liittyjän velvoitteiden laiminlyönti ei aiheuta Liittyjän Julkisen alan energiatehokkuussopimuksesta erottamisen lisäksi muita oikeudellisia seuraamuksia kuin mitä edellä kohdassa 9 on valtion tuista mainittu.

Tämän Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen sopimusosapuolet ja julkisen alan energiatehokkuussopimustoimintaan liittyneet Liittyjät pyrkivät toimimaan siten, että tämän sopimuksen mukaiset toimenpiteet ja tavoitteet toteutuvat.

Tämä sopimus on allekirjoitettu sähköisesti. Jokaiselle sopimusosapuolelle toimitetaan kappale allekirjoitetusta sopimuksesta.

Helsingissä xx päivänä lokakuuta 2025

Sopijaosapuolien allekirjoittajat päivitetään myöhemmin

⁷ Rekisterinpitäjä huolehtii tietosuoja-asetuksen mukaisista velvoitteistaan ja ilmoittaa rekisteröidyille asetuksen mukaiset tiedot, mm. tiedon siitä, luovutetaanko kerättyjä tietoja eteenpäin ((EU) 2016/679, 13 ja 14 artikla).